# ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ ANTONIO LA PERGOLA της 17ης Ιουνίου 1997 *

## I — Τα σημερινά προδικαστικά ερωτήματα και το νομικό τους πλαίσιο

1. Με τα δύο σημερινά προδικαστικά ερωτήματα, το Länsrätten i Jönköpings Län (στο εξής: Länsrätten) σας ζητεί τα αναγκαία ερμηνευτικά στοιχεία για να αποφανθεί αν συμβιβάζεται με το κοινοτικό δίκαιο η υπό κράτους μέλους θέσπιση ενός εθνικού τέλους, που, κατά το αντικείμενο και τον σκοπό, εμφανίζει τα χαρακτηριστικά του τέλους επί της αποθεματοποιήσεως της ζάχαρης και του ρυζιού, το οποίο θέσπισε το Βασίλειο της Σουηδίας στις παραμονές της ενάρξεως της ισχύος της Συνθήκης Προσχωρήσεως στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ειδικότερα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' αρχάς μεν:

«1) Πρέπει η Πράξη περί προσχωρήσεως της Αυστρίας, της Φινλανδίας και της Σουηδίας, ιδίως δε τα άρθρα 137, παράγραφος 2, 145, παράγραφος 2, καθώς και 149, παράγραφος 1, να ερμηνεύονται υπό την έννοια ότι η επιβολή, σε εθνικό επίπεδο, ενός τέλους επί της κανονικής μεταβατικής αποθεματοποιήσεως της ζάχαρης, όπως το τέλος που επέβαλε ο σουηδικός νόμος περί της ζάχαρης, όπως τροποποιήθηκε μετέπειτα, πρέπει να θεωρείται ότι αποτελεί απαγορευόμενο μεταβατικό μέτρο;

Επικουρικώς δε και για την περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα:

2) Πρέπει η κοινή οργάνωση της αγοράς της ζάχαρης, και ιδίως τα άρθρα 39 και 40 της Συνθήκης της Ρώμης, ο κανονισμός (ΕΟΚ) 1785/81 του Συμβουλίου και ο κανονισμός (ΕΚ) 3300/94 της Επιτροπής να ερμηνεύονται υπό την έννοια ότι η επιβολή, σε εθνικό επίπεδο, ενός τέλους επί της κανονικής μεταβατικής αποθεματοποιήσεως της ζάχαρης, όπως το τέλος που επέβαλε ο σουηδικός νόμος περί της ζάχαρης, όπως τροποποιήθηκε μετέπειτα, πρέπει να θεωρείται ότι αποτελεί απαγορευόμενο μέτρο παρεμβάσεως;»

2. Όπως θα φανεί από τη συνέχεια των παρουσών προτάσεων, τα ερμηνευτικά ερωτήματα του Länsrätten θίγουν το λεπτό ζήτημα του ρόλου που καταλείπεται στα κράτη μέλη στους τομείς που έχουν καλυ-

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ιταλική.

φθεί από τις κοινές οργανώσεις αγοράς, όπου στα κοινοτικά όργανα — άπαξ «έχει καταληφθεί το έδαφος» [1] — απονέμεται αποκλειστική, κατ' αρχήν, αρμοδιότητα.

Το επίδικο μέτρο θεσπίστηκε από τη Σουηδία πριν (έστω και κατά μία ημέρα) από την έναρξη της ισχύος της Συνθήκης Προσχωρήσεως. Τα υποβαλλόμενα από το αιτούν δικαστήριο ερωτήματα αφορούν, ακριβώς, τα όρια εντός των οποίων τα κράτη που έγιναν τελευταία μέλη της Ενώσεως μπορούν, κατά τον προ της προσχωρήσεως χρόνο, να ασκούν την κανονιστική τους αρμοδιότητα στους ίδιους τομείς της γεωργικής παραγωγής που, σε κοινοτικό επίπεδο, καλύπτονται από κοινές οργανώσεις αγορών.

3. Ως γνωστόν, η Συνθήκη περί της προσχωρήσεως της Αυστρίας, της Φινλανδίας και της Σουηδίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, που τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1995, υπογράφηκε στις 24 Ιουνίου 1994 και κυρώθηκε από τη Σουηδία στις 15 Δεκεμβρίου 1994, σύμφωνα με το αποτέλεσμα του εθνικού δημοψηφίσματος επί της προσχωρήσεως, που διεξήχθη στις 13 Νοεμβρίου 1994.

4. Αντίθετα απ' ό,τι είχε συμβεί στις προηγούμενες προσχωρήσεις στην Κοινότητα (το 1973 [2], το 1981 [3] και το 1986 [4]), η πράξη περί των όρων προσχωρήσεως της Δημοκρατίας της Αυστρίας, της Δημοκρατίας της Φινλανδίας και του Βασιλείου της Σουηδίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και των προσαρμογών των Συνθηκών επί των οποίων βασίζεται η Ένωση (στο εξής: Πράξη Προσχωρήσεως) [5], δεν προέβλεψε μεταβατική περίοδο για να διευκολύνει τα νέα κράτη μέλη να προβούν σταδιακά και προοδευτικά στην προσέγγιση των τιμών, των συντελεστών των δασμών ή του ύψους των ενισχύσεων που χορηγούσαν υπό το κράτος των προϊσχυουσών εθνικών οργανώσεων αγοράς.

Έτσι, η Πράξη Προσχωρήσεως, καίτοι προέβλεπε, στο άρθρο 149, τη δυνατότητα να θεσπίζονται — κατά τη λεγόμενη διαδικασία της επιτροπής διαχειρίσεως [6] — ad hoc μεταβατικά μέτρα προς διευκόλυνση της μεταβάσεως από το εθνικό καθεστώς προς το καθεστώς που προκύπτει από την

1 — Η έκφραση ανήκει στον G. Olmi, «Politique agricole commune», εν J. Megret, M. Waelbroeck, J.-V. Louis, D. Vignes και J.-L. Dewost, *Le droit de la Communauté économique européenne. Commentaire du traité et des textes pris pour son application*, τόμος 2, Βρυξέλλες, 2η έκδοση, 1991, σ. 292.

2 — Βλ. πράξη περί των όρων προσχωρήσεως του Βασιλείου της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες και των προσαρμογών των Συνθηκών (GU L 73 της 27ης Μαρτίου 1972), άρθρο 52, παράγραφοι 1 και 4.

3 — Βλ. πράξη περί των όρων προσχωρήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες και των προσαρμογών των Συνθηκών (ΕΕ ειδ. έκδ. της 19ης Νοεμβρίου 1979), άρθρο 59.

4 — Βλ. πράξη για τους όρους προσχώρησης του Βασιλείου της Ισπανίας και της Πορτογαλικής Δημοκρατίας στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες και για τις προσαρμογές των Συνθηκών (ΕΕ L 302 της 15ης Νοεμβρίου 1985), άρθρα 67, παράγραφος 3, 70, παράγραφοι 2 και 3, και 131 επ. (Ισπανία)· άρθρα 233, παράγραφος 3, και 234 επ. (Πορτογαλία).

5 — ΕΕ C 241 της 29ης Αυγούστου 1994, σ. 21.

6 — Που θεσπίστηκε με το άρθρο 38 του κανονισμού 136/66/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 22ας Σεπτεμβρίου 1966, περί δημιουργίας κοινής οργανώσεως αγοράς στον τομέα των λιπαρών ουσιών (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/002, σ. 33), και που, όσον αφορά ειδικώς την κοινή οργάνωση της αγοράς ζάχαρης, προβλέπεται στα άρθρα 38 έως 42 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1785/81 του Συμβουλίου, της 30ής Ιουνίου 1981, περί κοινής οργανώσεως αγοράς στον τομέα της ζάχαρης (ΕΕ 1981, L 177, σ. 4).

εφαρμογή της κοινής οργανώσεως αγορών [7], καθιέρωσε τη γενική αρχή ότι τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που απορρέουν από την κοινή γεωργική πολιτική εφαρμόζοντο αμέσως και πλήρως στην Αυστρία, τη Φινλανδία και τη Σουηδία (βλ. άρθρο 137, παράγραφος 2).

5. Περαιτέρω, τη φορά αυτή κατά τρόπο ανάλογο με εκείνον των προηγουμένων διευρύνσεων της Κοινότητας με νέα μέλη [8], τα συμβαλλόμενα μέρη είχαν ρητώς εντοπίσει, στην Πράξη Προσχωρήσεως, τον κίνδυνο πιθανών διαταραχών της ομαλής λειτουργίας των κοινοτικών γεωργικών αγορών, συναρτώμενο προς το ενδεχόμενο, κατά τον χρόνο της εισόδου των νέων κρατών μελών στην Ένωση, να υφίστανται στο έδαφός τους προϊόντα σε ελεύθερη κυκλοφορία υπερβαίνοντα την ποσότητα των κανονικών αποθεμάτων μεταφοράς (βλ. άρθρο 145, παράγραφος 2, της Πράξεως Προσχωρήσεως) [9].

Οι ληφθείσες ως άνω πρόνοιες εξηγούνται ευχερώς. Οσάκις οι κοινοτικές εγγυήσεις παρεμβάσεως (περιλαμβανομένων και των συστημάτων κοινής τιμής) για ορισμένο προϊόν είναι ευνοϊκότερες από εκείνες του εθνικού καθεστώτος που προϊσχύει της προσχωρήσεως ενός νέου κράτους μέλους, οι παραγωγοί του κράτους αυτού υπόκεινται στον έντονο πειρασμό να ακινητοποιήσουν — για διαφόρους λόγους και με ποικίλα προσχήματα — μεγάλα αποθέματα του εν λόγω προϊόντος μέχρι την ημερομηνία της προσχωρήσεως, εφόσον, από την ημερομηνία αυτήν και εφεξής, το εν λόγω προϊόν θα χαρακτηρισθεί «προϊόν καταγόμενο» από την Κοινότητα, απολαύοντας έτσι των σχετικών εγγυήσεων [10].

Η προβλεφθείσα στο προαναφερθέν άρθρο 145, παράγραφος 2, της Πράξεως Προσχωρήσεως λύση, που είναι όμοια με εκείνη που είχε ακολουθηθεί και στις προηγούμενες προσχωρήσεις, συνίστατο στο να επιβληθεί στα νέα κράτη μέλη η υποχρέωση να εξαλείψουν, με δική τους ευθύνη και χωρίς οικονομική επιβάρυνση της Ενώσεως, τα ενδεχόμενα πλεονάζοντα αποθέματα γεωργικών προϊόντων.

6. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, τον Δεκέμβριο του 1994, η Επιτροπή καθιέρωσε, με κανονιστική της πρωτοβουλία, τα προβλεπόμενα ήδη στην Πράξη Προσχωρήσεως προληπτικά μέτρα, σχετικά, μεταξύ άλλων, με τον κίνδυνο συστάσεως πλεοναζόντων αποθεμάτων στη «διευρυμμένη» εσωτερική αγορά ζάχαρης.

7 — Κατά το άρθρο 149, παράγραφος 1, της Πράξεως Προσχωρήσεως, τέτοια μέτρα μπορούν να θεσπίζονται μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1997, και πάντως δεν μπορούν να ισχύσουν μετά την ημερομηνία αυτήν.

8 — Βλ. κανονισμό 1009/67/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 1967, περί κοινής οργανώσεως αγοράς στον τομέα της ζάχαρης, νέο άρθρο 33α, το οποίο προστέθηκε με την πράξη περί των όρων προσχωρήσεως του Βασιλείου της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες και των προσαρμογών των Συνθηκών (βλ. υποσημείωση 2 ανωτέρω), σ. 67· κανονισμό (ΕΟΚ) 9/81 του Συμβουλίου, της 1ης Ιανουαρίου 1981, περί των αποθεμάτων γεωργικών προϊόντων που ευρίσκονται στην Ελλάδα την 1η Ιανουαρίου 1981 (ΕΕ 1981, L 1, σ. 15)· κανονισμό (ΕΟΚ) 3770/85 του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 1985, για τα αποθέματα γεωργικών προϊόντων που βρίσκονται στην Ισπανία, και κανονισμό (ΕΟΚ) 3771/85 του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 1985, για τα αποθέματα γεωργικών προϊόντων που βρίσκονται στην Πορτογαλία (ΕΕ 1985, L 362, σ. 18 και 21, αντιστοίχως).

9 — Κατά το προαναφερθέν άρθρο 145, παράγραφος 2, η έννοια του κανονικού αποθέματος μεταφοράς έπρεπε να οριστεί, για κάθε προϊόν, «σε συνάρτηση με τα κριτήρια και τους στόχους κάθε κοινής οργάνωσης αγοράς».

10 — Βλ. A. Tilgenkamp, «Agriculture (Réglementation relative aux adhésions)», εν Gide-Loyrette-Nouel (dir.), *Dictionnaire du Marché commun*, Παρίσι, 1968 (έκδοση σε κινητά φύλλα, 1992 αριθ. 3), σ. 35.

Και πράγματι, καθ' όσον αφορούσε ειδικά τη Σουηδία, ο κίνδυνος να καταφύγουν οι εθνικοί επιχειρηματίες σε κερδοσκοπικές αγορές μεγάλων ποσοτήτων ζάχαρης, με σκοπό να αποθεματοποιήσουν το προϊόν και να το μεταπωλήσουν στην κοινοτική αγορά μετά την προσχώρηση, διαγραφόταν υπαρκτός και άμεσος. Δεν είναι τυχαίο ότι ο κίνδυνος αυτός είχε απασχολήσει τις διοικητικές υπηρεσίες της Επιτροπής και της Σουηδικής Κυβερνήσεως κατά τους μήνες που προηγήθηκαν της ενάρξεως ισχύος της Πράξεως Προσχωρήσεως.

Δεν αμφισβητείται μεταξύ των διαδίκων της κύριας δίκης το γεγονός ότι, πριν από την προσχώρηση, η καθορισμένη από τη Σουηδική Κυβέρνηση τιμή αναφοράς της ζάχαρης υπολειπόταν κατά 35 % περίπου της κοινοτικής τιμής παρεμβάσεως. Ισόποση περίπου ήταν και η διαφορά μεταξύ των τιμών που επικρατούσαν στις αγορές της Σουηδίας και της Κοινότητας αντιστοίχως, που, όπως γνωρίζουμε, είναι υψηλότερες από τις «θεσμικές».

7. Ο κανονισμός (ΕΚ) 3300/94 της Επιτροπής, της 21ης Δεκεμβρίου 1994 (στο εξής: κανονισμός 3300/94) [11], για να καθορίσει τις ποσότητες ζάχαρης και ισογλυκόζης που έπρεπε να εξαλειφθούν από την αγορά, όριζε, για τα προϊόντα αυτά, σε καθένα από τα νέα κράτη μέλη, το κανονικό απόθεμα μεταφοράς που εθεωρείτο αναγκαίο σε συνάρτηση με την κατανάλωση, την παραγωγή, τις παραδοσιακές εξαγωγές και τα αποθέματα λειτουργίας των επιχειρήσεων επεξεργασίας της ζάχαρης. Κατά το άρθρο 5 του κανονισμού 3300/94, το κανονικό απόθεμα μεταφοράς για τη ζάχαρη καθορίστηκε, για τη Σουηδία, σε 304 792 τόνους.

Επιβλήθηκε έτσι στην Αυστρία, τη Φινλανδία και τη Σουηδία η υποχρέωση να προβούν σε απογραφή των αποθεμάτων που βρίσκονταν σε ελεύθερη κυκλοφορία στο έδαφός τους κατά το μεσονύκτιο της 1ης Ιανουαρίου 1995 και η συνακόλουθη υποχρέωση όποιου, για οποιονδήποτε λόγο, κατείχε ποσότητα ζάχαρης (ή ισογλυκόζης) τουλάχιστον τριών τόνων να το γνωστοποιήσει στις αρμόδιες εθνικές αρχές.

8. Επειδή η κοινοτική αγορά ζάχαρης ήταν, στο σύνολό της, πλεονασματική, η εκποίηση ενδεχομένως πλεοναζουσών ποσοτήτων έπρεπε να γίνει, είτε σε φυσική μορφή είτε σε μορφή μεταποιημένων προϊόντων, μέσω εξαγωγών εκτός Κοινότητας, χωρίς κοινοτική παρέμβαση. Έτσι, ο ίδιος κανονισμός 3300/94 επέβαλλε στα νέα κράτη μέλη να μεριμνήσουν σχετικώς μέχρι την 1η Ιανουαρίου 1996, λαμβάνοντας κάθε αναγκαίο προς τούτο μέτρο της αρμοδιότητάς τους (βλ. άρθρο 11).

Σε αντίθετη περίπτωση, επί των μη εξαχθεισών ποσοτήτων ζάχαρης — που θα εθεωρούντο ως εκποιούμενες στην εσωτερική αγορά — η Αυστρία, η Φινλανδία και η Σουηδία θα υπεχρεούντο να καταβάλουν

11 — Κανονισμός για τη θέσπιση μεταβατικών μέτρων στον τομέα της ζάχαρης λόγω της προσχώρησης της Αυστρίας, της Φινλανδίας και της Σουηδίας (ΕΕ 1994, L 341, σ. 39).

το ισόποσο της επιβαρύνσεως της εισαγωγής που ίσχυε κατά την παραπάνω ημερομηνία λήξεως της προθεσμίας εξαγωγής.

9. Την κοινοτική ρύθμιση περί εκποιήσεως των πλεοναζόντων αποθεμάτων ζάχαρης που ενδεχομένως θα υφίσταντο κατά την ημερομηνία της προσχωρήσεως είχε κατά νουν ο Σουηδός νομοθέτης, όταν θέσπισε το επίδικο στη διαφορά της κύριας δίκης τέλος, το οποίο έπληττε όποιον κατείχε αποθέματα ποσοτήτων ζάχαρης (ή ρυζιού) άνω των τριών τόνων.

Όπως μας πληροφορεί η παραπεμπτική διάταξη, το επίδικο τέλος θεσπίστηκε με τον νόμο 1704 του 1994 (στο εξής: νόμος περί ζάχαρης), ο οποίος ψηφίστηκε από το Σουηδικό Κοινοβούλιο στις 20 Δεκεμβρίου 1994 και τέθηκε σε ισχύ στις 31 Δεκεμβρίου 1994, ήτοι μία μόνον ημέρα πριν από την προσχώρηση της Σουηδίας στην Ένωση.

10. Όπως δήλωσε κατά την παρούσα διαδικασία η Σουηδική Κυβέρνηση, το ύψος του επίδικου τέλους — διαφορετικό για την κατεργασμένη και διαφορετικό για την ακατέργαστη ζάχαρη — καθορίστηκε ούτως ώστε να ισοδυναμεί με την αύξηση της αγοραίας τιμής που προβλεπόταν λόγω της εισόδου της Σουηδίας στην Ένωση. Πράγματι, ο νόμος περί ζάχαρης έθετε τρεις στόχους, που σαφώς εκτίθενται στις προπαρασκευαστικές του εργασίες, ήτοι: i) να αποφευχθούν πιθανές κερδοσκοπικές εισαγωγές ζάχαρης στη Σουηδία, ii) να φορολογηθούν τα κέρδη που καθ' οιονδήποτε τρόπο θα επιτύγχαναν οι ενδιαφερόμενοι επιχειρηματίες ως εκ της μεταβάσεως και μόνον από το καθεστώς εθνικής αγοράς στο καθεστώς κοινοτικής αγοράς και, τέλος, iii) να προσποριστεί η Σουηδία τους αναγκαίους πόρους για να καλύψει το κόστος της ενδεχομένης εκποιήσεως στην εσωτερική αγορά (καταβάλλοντας τις επιβαρύνσεις τις οποίες προέβλεπε ο κανονισμός 3300/94) ποσοτήτων ζάχαρης που θα υπερέβαιναν το κανονικό απόθεμα μεταφοράς και που δεν θα είχαν εξαλειφθεί από την αγορά μέσω εξαγωγής.

11. Άλλο ένα στοιχείο χρειάζεται, για να συμπληρωθεί η παρούσα σύντομη έκθεση του νομικού πλαισίου στο οποίο ανέκυψαν τα προδικαστικά ερωτήματα. Ο νόμος περί ζάχαρης τροποποιήθηκε με τον νόμο 329 του 1995, που τέθηκε σε ισχύ την 1η Απριλίου 1995, για να μειώσει το ύψος του αμφισβητουμένου τέλους έναντι των σακχαροπαραγωγών που είχαν καταβάλει και τις εισφορές αποθεματοποιήσεως του άρθρου 8 του κανονισμού 1785/81 [12]. Οι εισφορές αυτές σκοπό έχουν να χρηματοδοτήσουν το κοινό σύστημα αντισταθμίσεως του σχετικού κόστους, το οποίο σύστημα επιδιώκει την εξασφάλιση σταθερής προσφοράς ζάχαρης εντός της κοινοτικής αγοράς καθ' όλη τη διάρκεια του έτους.

12 — Προπαρατεθείς στην υποσημείωση 6 ανωτέρω.

## II — Επίδικο αντικείμενο της κύριας δίκης

12. Η προσφεύγουσα της κύριας δίκης εταιρία, Danisco Sugar AB (στο εξής: Danisco), είναι, απ' ό,τι φαίνεται, ο μοναδικός παραγωγός και ο μεγαλύτερος εισαγωγέας ζάχαρης στη Σουηδία.

Η Danisco, σύμφωνα με όσα δηλώνει στην παρούσα διαδικασία χωρίς να αντικρουστεί επ' αυτού από τη Σουηδική Κυβέρνηση, είχε συνάψει, το 1993, με την Sveriges Betodlares Centralförening (στο εξής: SBC), τη σουηδική ένωση του κλάδου των παραγωγών ζαχαροτεύτλων, διεπαγγελματική συμφωνία διετούς ισχύος.

Η συμφωνία αυτή, αν αντιλαμβάνομαι ορθώς τις παρατηρήσεις της Danisco, απένεμε στους παραγωγούς μέλη της SBC — με τη δεδηλωμένη πρόθεση της συμμορφώσεως προς την κοινοτική νομοθεσία που θα ήταν εφαρμοστέα από την προσχώρηση και εφεξής και υπό την αίρεση της προσχωρήσεως — το δικαίωμα να λάβουν πάνω από το ήμισυ της διαφοράς μεταξύ της «ελαχίστης» κοινοτικής τιμής της ζάχαρης που θα ίσχυε κατά την περίοδο εμπορίας που θα έτρεχε κατά τον χρόνο της προσχωρήσεως [13] και της τιμής αναφοράς του προϊόντος που ίσχυε στη Σουηδία κατά τις προηγούμενες περιόδους.

13. Με απόφαση της 28ης Ιουνίου 1995, η σουηδική εθνική διεύθυνση αγορών γεωργικών προϊόντων εκκαθάρισε στην Danisco — η οποία είχε δηλώσει ότι, στις 31 Δεκεμβρίου 1994, είχε στην κατοχή της απόθεμα 267 134 τόνους ζάχαρης — οφειλή ύψους 435 περίπου εκατομμυρίων σουηδικών κορωνών (SKR), ως τέλος επί της ζάχαρης.

Παρεμπιπτόντως, την Danisco ενήγαγε η SBC, προβάλλοντας τη δική της απαίτηση αναδρομικής πληρωμής της διαφοράς τιμής που προβλεπόταν στη διεπαγγελματική συμφωνία του 1993, μεταξύ τουλάχιστον των πραγματικών τιμών αγοράς των ήδη παραδοθέντων τεύτλων και των τιμών βάσεως του άρθρου 4 του κανονισμού 1785/81 που ίσχυε κατά την περίοδο εμπορίας 1994/95, που κατέστησαν εφαρμοστέες στη Σουηδία ως εκ της προσχωρήσεως.

13 — Η ίδια η Danisco αναφέρθηκε, με τις παρατηρήσεις της στην παρούσα διαδικασία, στην «ελαχίστη» τιμή που ίσχυε για τη ζάχαρη κατά την περίοδο εμπορίας 1994/95 (που άρχισε την 1η Ιουλίου 1994 και διήρκεσε μέχρι τις 30 Ιουνίου 1995, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 2 του κανονισμού 1785/81)· δεν διευκρίνισε όμως αν με την έκφραση αυτή πρέπει να νοηθεί η ενδεικτική τιμή του άρθρου 2 ή η τιμή παραμβάσεως του άρθρου 3 του κανονισμού 1785/81. Η ενδεικτική τιμή και η τιμή παρεμβάσεως της λευκής ζάχαρης και η τιμή βάσεως των τεύτλων, καθώς και οι παράγωγες τιμές παρεμβάσεως της λευκής ζάχαρης, η τιμή παρεμβάσεως της ακατέργαστης ζάχαρης, οι ελάχιστες τιμές των τεύτλων Α και των τεύτλων Β, οι τιμές κατωφλίου και το ποσό αποδόσεως για την αντιστάθμιση των εξόδων αποθεματοποιήσεως, για την περίοδο εμπορίας 1994/95, καθορίστηκαν αντιστοίχως με τους κανονισμούς (ΕΚ) 1873/94 και 1874/94 του Συμβουλίου, της 27ης Ιουλίου 1994 (ΕΕ 1994, L 197, σ. 11 και 12).

14. Η Danisco, προσφεύγοντας ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου προς ακύρωση του επίδικου μέτρου, ισχυρίστηκε ότι η Σουηδία δεν ήταν αρμόδια να εκδώσει μονομερώς τον νόμο περί της ζάχαρης, και τούτο για δύο ομάδες λόγων.

15. Κατ' αρχάς, κατά την Danisco, ο νόμος περί της ζάχαρης ισοδυναμούσε στην ουσία με μερική απαλλοτρίωση του αντιτίμου το οποίο έλαβε από την πώληση της ζάχαρης που είχε παραχθεί κατά την περίοδο εμπορίας 1994/95, με τις τιμές που καθορίζονταν στην κοινοτική νομοθεσία που κατέστη εφαρμοστέα.

Κατά την Danisco, το επίμαχο μέτρο θα μπορούσε να επιτρέψει στους Σουηδούς σακχαροβιομηχάνους και στους Σουηδούς τευτλοπαραγωγούς να λάβουν *και να διατηρήσουν στο ακέραιο* οι μεν πρώτοι την τιμή παρεμβάσεως, οι δε δεύτεροι την τιμή βάσεως, που καθορίζονταν με τον κανονισμό 1785/81, μόνο μετά την εξάντληση των αποθεμάτων της ζάχαρης που είχε παραχθεί κατά την εν λόγω περίοδο και που επιβαρύνθηκε με τον επίδικο φόρο. Συνεπώς, λαθραία εισήχθη μεταβατική περίοδος αναστέλλουσα την εφαρμογή του κοινού συστήματος τιμών, ασυμβίβαστη προς το άρθρο 137 της Πράξεως Προσχωρήσεως.

Με άλλα λόγια, κατά την Danisco, το τέλος επί της ζάχαρης συνιστά, εν όψει του σκοπού ή τουλάχιστον των αποτελεσμάτων του, μεταβατικό μέτρο, το οποίο, δυνάμει του του άρθρου 149 της Πράξεως Προσχωρήσεως, μόνο τα κοινοτικά όργανα μπορούσαν να θεσπίσουν.

Ο κανονισμός 3300/94 δεν ανέθεσε άλλωστε καμμία εξουσία στα νέα κράτη μέλη, προκειμένου να φορολογούν τα υφιστάμενα κατά τον χρόνο της προσχωρήσεως αποθέματα ζάχαρης — περιλαμβανομένων και των ποσοτήτων που ενδεχομένως πλεόναζαν σε σχέση προς τα κανονικά αποθέματα μεταφοράς. Ο κανονισμός αυτός θα ήταν άλλωστε και η μοναδική κανονιστική πράξη που θα μπορούσε, κατά την Πράξη Προσχωρήσεως, να εισαγάγει μεταβατικές εξαιρέσεις από την αρχή της άμεσης ενάρξεως της ισχύος των κοινών οργανώσεων των γεωργικών αγορών από την ημέρα της προσχωρήσεως.

16. Ενώπιον του Länsrätten, η Danisco υποστήριξε περαιτέρω ότι η αρμοδιότητα της Σουηδίας να θεσπίσει τέλος επί της ζάχαρης αποκλειόταν, αν ληφθούν υπόψη τα αυστηρά όρια στα οποία υπόκειται η εξουσία των κρατών μελών να θεσπίζουν μέτρα δυνάμενα να επηρεάσουν τη λειτουργία μιας κοινής οργανώσεως αγοράς που έχει ήδη εγκαθιδρυθεί σε κοινοτικό επίπεδο.

Αυτό ακριβώς συμβαίνει, κατά την Danisco, στην περίπτωση του επίδικου εθνικού μέτρου, το οποίο διατάραξε την κοινή οργάνωση της αγοράς της ζάχαρης μέσω της μερικής απαλλοτριώσεως της τιμής παρεμβάσεως, προς βλάβην τόσο των σακχαροβιομηχανιών, όσο και («κατ' αντανάκλαση») των τευτλοπαραγωγών. Το συμπέρασμα αυτό επιβάλλεται, παρ' όλον ότι,

τυπικά, το επίμαχο μέτρο θεσπίστηκε και τέθηκε σε ισχύ προ της προσχωρήσεως της Σουηδίας, επιβάρυνε δε την κατοχή ζάχαρης που είχε παραχθεί και αποθεματοποιηθεί υπό το κράτος της εθνικής οργανώσεως αγοράς.

Κατά την άποψη της Danisco, υπήρχε στενή τελολογική σχέση μεταξύ του νόμου περί της ζάχαρης, που εκδόθηκε τον Δεκέμβριο του 1994, και της επικειμένης εισόδου της Σουηδίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Εξ άλλου, δυνάμει του άρθρου 18 της Συμβάσεως της Βιέννης του 1969 περί του δικαίου των συνθηκών (στο εξής: Σύμβαση της Βιέννης) [14], η Σουηδία είχε ούτως ή άλλως την υποχρέωση — πριν από την έναρξη της ισχύος της Συνθήκης Προσχωρήσεως στην Ένωση, την οποία είχε υπογράψει και κυρώσει — να απόσχει κάθε ενέργειας που θα στερούσε τη Συνθήκη αυτή του αντικειμένου και του σκοπού της.

17. Πέρα από το προεκτεθέν πρόβλημα αρμοδιότητας, η Danisco προέβαλε στο Länsrätten άλλον έναν ισχυρισμό, ουσίας τη φορά αυτή, ότι ο νόμος περί της ζάχαρης αντιβαίνει προς το κοινοτικό δίκαιο. Όπως αποκάλυψε ακολούθως η προμνησθείσα απογραφή των αποθεμάτων που τελούσαν σε ελεύθερη κυκλοφορία, οι υφιστάμενες στη Σουηδία ποσότητες ζάχαρης υπελείποντο του κανονικού αποθέματος μεταφοράς, ενώ το τέλος επί της ζάχαρης εβάρυνε αδιακρίτως *όλα* τα υπερβαίνοντα τους τρεις τόνους ατομικά αποθέματα ζάχαρης που βρίσκονταν στη Σουηδία στις 31 Δεκεμβρίου 1994.

Επομένως, το επίμαχο μέτρο — έστω και αν θελήσει να το χαρακτηρίσει κανείς ως «αναγκαίο μέτρο για την εφαρμογή του παρόντος κανονισμού», κατά την έννοια του άρθρου 11 του κανονισμού 3300/94 [15] — πρέπει να κηρυχθεί αντίθετο προς τους σκοπούς του εν λόγω κανονισμού, ο οποίος αποσκοπούσε αποκλειστικά στη θέσπιση των μέτρων που ήσαν αναγκαία για την εκποίηση των ποσοτήτων που υπερέβαιναν τα κανονικά αποθέματα μεταφοράς.

## III — Αρμοδιότητα του Δικαστηρίου να αποφαίνεται επί της ερμηνείας της Συνθήκης ΕΚ και των πράξεων των οργάνων της Κοινότητας σε σχέση προς εθνικά μέτρα θεσπισθέντα από νέα κράτη μέλη προ της προσχωρήσεως

18. Σκοπός της παρούσας διαδικασίας είναι να ερμηνευθεί η Πράξη Προσχωρήσεως, ενδεχομένως δε — και επικουρικώς — η κοινή οργάνωση της αγοράς της ζάχαρης, και ειδικότερα τα άρθρα 39 και 40 της Συνθήκης ΕΚ (στο εξής: Συνθήκη) και οι οικείες διατάξεις του κανονισμού 1785/81 και του κανονισμού 3300/94. Για να μπο-

14 — Σύμβαση της Βιέννης περί του δικαίου των συνθηκών της 23ης Μαΐου 1969 (*Recueil des traités des Nations Unies*, τόμος 788, σ. 354). Η Σύμβαση της Βιέννης, που καταρτίστηκε από την Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου των Ηνωμένων Εθνών, κωδικοποίησε τους εθιμικούς κανόνες του γενικού διεθνούς δικαίου επί της διαδικασίας προπαρασκευής και των προαπαιτουμένων του κύρους και της ισχύος των διεθνών συνθηκών και τέθηκε σε ισχύ στις 27 Ιανουαρίου 1980. Το άρθρο 18 της Συνθήκης της Βιέννης, που επιγράφεται «Υποχρέωσις περί μη αποστερήσεως συνθήκης τινός του αντικειμένου και του σκοπού της προ της θέσεώς της εν ισχύι», ορίζει: «Το Κράτος υποχρεούται όπως απόσχη εκ πράξεων, αίτινες 0' απεστέρουν συνθήκην τινά του αντικειμένου και σκοπού ταύτης οσάκις: (α) υπέγραψε την συνθήκην ή προέβη εις ανταλλαγήν οργάνων αποτελούντων συνθήκην υπό την επιφύλαξιν της επικυρώσεως, αποδοχής ή εγκρίσεως, εφ' όσον δεν εξεδήλωσε την πρόθεσίν του να καταστεί μέρος ταύτης, ή (β) εξεδήλωσε την συναίνεσιν όπως δεσμευθή διά της συνθήκης εντός της περιόδου ήτις προηγείται της θέσεως εν ισχύι της συνθήκης και υπό τον όρον ότι η διαδικασία αυτή δεν θα καθυστερήση αδικαιολογήτως».

15 — Βλ. παράγραφο 8 ανωτέρω.

ρέσει το Länsrätten να εκτιμήσει αν συμβιβάζεται προς το κοινοτικό δίκαιο ο νόμος περί της ζάχαρης, πρέπει να ληφθούν δεόντως υπόψη δύο θεωρήσεις σχετικά με τη διαχρονική ισχύ, τις οποίες προέβαλαν με τις παρατηρήσεις τους η Σουηδική Κυβέρνηση και η Επιτροπή.

Όταν η Σουηδία θέσπισε το αμφισβητούμενο μέτρο, είχε μεν υπογράψει και κυρώσει τη Συνθήκη Προσχωρήσεως, δεν ήταν όμως ακόμη μέλος της Ενώσεως. Προτερόχρονη της προσχωρήσεως (έστω και κατά μία μόνον ημέρα) είναι άλλωστε και η έναρξη της ισχύος του νόμου περί της ζάχαρης, όπως, κατ' επέκταση, και το χρονικό σημείο κατά το οποίο συγκεκριμενοποιήθηκε η πραγματική κατάσταση την οποία ο νόμος αυτός ορίζει ως γενεσιουργό αίτιο, όπως λέγεται, της φορολογικής οφειλής και που είναι η κατοχή ορισμένης ποσότητας ζάχαρης (ή ρυζιού) υπερβαίνουσας τους τρεις τόνους.

Βάσει του στοιχείου αυτού, κατά τη Σουηδική Κυβέρνηση και την Επιτροπή, πρέπει, επομένως, να συναχθεί ότι δεν τίθεται καν ζήτημα αν ο νόμος περί της ζάχαρης συμβιβάζεται ούτε με την Πράξη Προσχωρήσεως ούτε με την κοινή οργάνωση της αγοράς της ζάχαρης. Αμφότερες οι ρυθμίσεις αυτές δεν ήσαν εφαρμοστέες στη Σουηδία κατά τη στιγμή της θεσπίσεως του εξεταζομένου εδώ μέτρου.

19. Η Danisco απαντά στην προεκτεθείσα αντίρρηση παρατηρώντας — όχι αβάσιμα, νομίζω — ότι η έκδοση του νόμου περί της ζάχαρης από τη Σουηδία μία ημέρα πριν από την προσχώρησή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση, και αφού είχε υπογράψει και κυρώσει τη Συνθήκη Προσχωρήσεως, ήταν δυνάμει αντίθετη προς το εθιμικό διεθνές δίκαιο περί συνάψεως των συνθηκών, όπως κωδικοποιήθηκε στο άρθρο 18 της Συνθήκης της Βιέννης [16].

Ειδικότερα, η θέσπιση του επίδικου τέλους, υπό τις προαναφερθείσες περιστάσεις, αντέβαινε προς την αρχή της καλής πίστεως στις διεθνείς σχέσεις, καταλήγοντας σε μια συμπεριφορά δυνάμενη να στερήσει τη Συνθήκη Προσχωρήσεως του αντικειμένου και του σκοπού της, στον συγκεκριμένο τουλάχιστον τομέα της κοινής οργανώσεως της αγοράς ζάχαρης.

20. Τυπικά, το επίμαχο ζήτημα δεν εγέρθηκε από το Länsrätten στην παραπεμπτική διάταξη. Πράγμα που δεν εμποδίζει το Δικαστήριο να το εξετάσει κατά την έκδοση της ερμηνευτικής του αποφάσεως.

Πράγματι, κατά πάγια νομολογία, μεταξύ των αρμοδιοτήτων του βάσει του άρθρου 177 της Συνθήκης συγκαταλέγεται και η αρμοδιότητα να λαμβάνει υπόψη κοινοτικούς κανόνες που ναι μεν δεν μνημονεύονται στα εγειρόμενα από το εθνικό δικαστήριο προδικαστικά ερωτήματα, για τους

16 — Το κείμενο του άρθρου 18 της Συνθήκης της Βιέννης παρατίθεται στην υποσημείωση 14 ανωτέρω.

οποίους όμως κρίνει ότι ασκούν επιρροή στην επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης [17].

21. Μεταξύ των πηγών του κοινοτικού δικαίου στις οποίες μπορεί να καταφύγει εν προκειμένω το Δικαστήριο συγκαταλέγονται οι αρχές του δημοσίου διεθνούς δικαίου, ακόμη και των μη αναγκαστικού χαρακτήρα, τις οποίες χρησιμοποιεί ως κανόνες εθιμικού δικαίου ή ως γενικές αρχές του δικαίου [18].

22. Σε εγγύτερη σχέση με τις παρούσες προτάσεις, με πρόσφατη απόφασή του που εξέδωσε βάσει του άρθρου 173 της Συνθήκης, το Πρωτοδικείο αναγνώρισε ότι η αρχή της καλής πίστεως, κανόνας του εθιμικού διεθνούς δικαίου κωδικοποιηθείς με το άρθρο 18 της Συμβάσεως της Βιέννης, αποτελεί, «στο δημόσιο διεθνές δίκαιο, την κορωνίδα της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, η οποία, κατά τη νομολογία, αποτελεί μέρος της κοινοτικής έννομης τάξης [και το δικαίωμα επικλήσεως της οποίας] παρέχεται σε κάθε επιχειρηματία στον οποίο ένα θεσμικό όργανο δημιούργησε βάσιμες προσδοκίες» [19].

Βάσει αυτής της παραδοχής, το Πρωτοδικείο αναγνώρισε, στην εν λόγω υπόθεση, ότι η προσφεύγουσα είχε την ευχέρεια να ζητήσει τον έλεγχο της νομιμότητας της προσβαλλομένης πράξεως με γνώμονα τις διατάξεις μιας διεθνούς συμφωνίας παράγουσας άμεσα αποτελέσματα, δεχόμενο ότι, «[σ]ε μια περίπτωση κατά την οποία οι Κοινότητες έχουν καταθέσει τα έγγραφα επικυρώσεως μιας διεθνούς συμφωνίας, της οποίας είναι γνωστή η ημερομηνία ενάρξεως ισχύος, οι επιχειρηματίες μπορούν να επικαλεστούν την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης για να αντιταχθούν στην, εκ μέρους των οργάνων και εντός της περιόδου που προηγείται της ενάρξεως ισχύος αυτής της διεθνούς συμφωνίας, έκδοση κάθε πράξεως αντίθετης προς τις διατάξεις της συμφωνίας, η οποία, μετά την έναρξη ισχύος της, παράγει έναντι αυτών άμεσα αποτελέσματα».

23. Το ζήτημα αν η συμπεριφορά της Σουηδίας, στην υπόθεση που μας αφορά, συνιστά ή όχι παράβαση του δημοσίου διεθνούς δικαίου εκφεύγει της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου και δεν θα εισέλθω στην

17 — Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 18ης Φεβρουαρίου 1964, συνεκδ. υποθέσεις 73/63 και 74/63, Rotterdam και Puttershock (Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 1017)· απόφαση της 28ης Ιουνίου 1978, υπόθεση 70/77, Simmenthal (Συλλογή τόμος 1978, σ. 455)· απόφαση της 20ής Μαρτίου 1986, υπόθεση 35/85, Tissier (Συλλογή 1986, σ. 1207)· απόφαση της 7ης Μαρτίου 1990, συνεκδ. υποθέσεις C-153/88 έως C-157/88, Fauque κ.λπ. (Συλλογή 1990, σ. I-649)· απόφαση της 12ης Δεκεμβρίου 1990, υπόθεση C-241/89, SARPP (Συλλογή 1990, σ. I-4695)· απόφαση της 16ης Ιουλίου 1992, υπόθεση C-187/91, Belovo (Συλλογή 1992, σ. I-4937)· απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 1992, υπόθεση C-114/91, Clacys (Συλλογή 1992, σ. I-6559).

18 — Βλ. απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 1962, υπόθεση 10/61, Επιτροπή κατά Ιταλίας (Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 657)· απόφαση της 4ης Δεκεμβρίου 1974, υπόθεση 41/74, Van Duyn (Συλλογή τόμος 1974, σ. 534, σκέψη 22)· απόφαση της 28ης Οκτωβρίου 1975, υπόθεση 36/75, Rutili (Συλλογή τόμος 1975, σ. 367, σκέψη 32)· απόφαση της 27ης Σεπτεμβρίου 1988, συνεκδ. υποθέσεις 89/85, 104/85, 114/85, 116/85, 117/85 και 125/85 έως 129/85, Ahlström κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1988, σ. 5193, σκέψη 18)· απόφαση της 24ης Νοεμβρίου 1992, υπόθεση C-286/90, Poulsen και Diva Navigation (Συλλογή 1992, σ. I-6019, σκέψεις 9 και 10).

19 — Απόφαση της 22ας Ιανουαρίου 1997, υπόθεση T-115/94, Opel Austria κατά Συμβουλίου (Συλλογή 1997, σ. II-39, σκέψεις 89 έως 93). Με την απόφαση αυτή, το Πρωτοδικείο δέχτηκε την προσφυγή της αυστριακής εταιρίας Opel προς ακύρωση κανονισμού του Συμβουλίου για την ανάκληση δασμολογικών παραχωρήσεων, που επανέφερε σε ισχύ εισαγωγικό δασμό επί ορισμένων προϊόντων τα οποία κατασκεύαζε αποκλειστικά η Opel. Ο εν λόγω κανονισμός είχε εκδοθεί από το Συμβούλιο επτά ημέρες μετά την εκ μέρους των Κοινοτήτων κατάθεση των εγκριτικών της οργάνων και δώδεκα ημέρες πριν τεθεί σε ισχύ η Συμφωνία για τον Ενιαίο Ευρωπαϊκό Χώρο, μεταξύ των σημαντικοτέρων σκοπών του οποίου συγκαταλεγόταν η κατάργηση των δασμών μεταξύ των συμβαλλομένων μερών.

ουσία του [20]. Οφείλω όμως να διευκρινίσω ότι συμμερίζομαι τη θέση της Σουηδικής Κυβερνήσεως και της Επιτροπής.

Ας δεχθούμε ωστόσο ότι, μεταξύ των διατάξεων *κοινοτικού δικαίου* που ασκούν επιρροή στην επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης, μπορεί να συμπεριληφθεί η αρχή της καλής πίστεως, μαζί με την — σύστοιχή της στην κοινοτική έννομη τάξη — αρχή της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης. Και σ' αυτήν όμως την περίπτωση, το Δικαστήριο θα τελούσε σε αδυναμία να παράσχει στο εθνικό δικαστήριο τα αναγκαία ερμηνευτικά στοιχεία για να ελεγχθεί αν συμβιβάζεται με το κοινοτικό δίκαιο φορολογικό μέτρο θεσπιζόμενο από τρίτη χώρα, όπως ήταν η Σουηδία πριν από την 1η Ιανουαρίου 1995.

Η διαφορά της κύριας δίκης διαφέρει, πράγματι, από εκείνην που απετέλεσε αντικείμενο της προαναφερθείσας αποφάσεως του Δικαστηρίου στην υπόθεση Opel Austria κατά Συμβουλίου. Στην υπόθεση εκείνη, οι Κοινότητες — κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους — ασφαλώς υπέκειντο στις διατάξεις της Συνθήκης και στους εκδιδομένους εις εφαρμογήν της κανόνες δικαίου [21]. Στην παρούσα περίπτωση, η Σουηδία, πριν προσχωρήσει στην Ευρωπαϊκή Ένωση, δεν υπέκειτο σε υποχρεώσεις πηγάζουσες από το κοινοτικό δίκαιο, ούτε και από τις γενικές του αρχές.

24. Η παρατήρηση όμως αυτή δεν αναιρεί το ότι, από 1ης Ιανουαρίου 1995 και εντεύθεν, η Σουηδία, ως πλήρες μέλος, υπεχρεούτο — δυνάμει της γενικής υποχρεώσεως του άρθρου 5 και των λοιπών ειδικοτέρων διατάξεων της Συνθήκης που προσδιορίζουν κατά περίπτωση το συγκεκριμένο περιεχόμενο αυτής [22], συμπεριλαμβανομένου και του άρθρου 40 [23] — να συνεργάζεται, εντίμως και καλοπίστως, για την επίτευξη των σκοπών της Συνθήκης και την εκτέλεση των εξ αυτής απορρεουσών υποχρεώσεων. Η υποχρέωση δε αυτή συνεπαγόταν άλλες, τις οποίες η Σουηδία εκαλείτο να εκπληρώσει συγκεκριμένα, και ειδικότερα την υποχρέωση: α) να ανακαλέσει κάθε τυχόν εθνικό μέτρο αντίθετο προς την Πράξη Προσχωρήσεως και τις διατάξεις της Συνθήκης και το παράγωγο δίκαιο περί κοινής οργανώσεως των αγορών της ζάχαρης, το οποίο είχε ενδεχομένως θεσπίσει και πριν από την προσχώρηση· και, β) να άρει κάθε παράνομο αποτέλεσμα που τυχόν απορρέει από το μέτρο αυτό [24], μετά την προσχώρηση.

25. Έτσι εμφανίζονται τα σημερινά προδικαστικά ερωτήματα· το Δικαστήριο είναι, κατά την άποψή μου, αρμόδιο να αποφανθεί, σε σχέση προς τον σουηδικό νόμο περί της ζάχαρης, επί της ερμηνείας των άρθρων 137, παράγραφος 2, 145, παράγραφος 2, και 149 της Πράξεως Προσχωρήσεως, επικουρικώς δε των άρθρων 39 και 40 της Συνθήκης και των διατάξεων, που

20 — Άλλο ζήτημα που δεν χρειάζεται να αντιμετωπισθεί στην παρούσα ανάλυση είναι το αν οι μνημονευόμενοι στην παραπεμπτική διάταξη του Länsrätten κοινοτικοί κανόνες παράγουν ή όχι άμεσα αποτελέσματα.

21 — Βλ. απόφαση Poulsen και Diva Navigation (υποσημείωση 18 ανωτέρω).

22 — Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 12ης Ιουλίου 1973, υπόθεση 2/73, Geddo (Συλλογή τόμος 1972-1973, σ. 641, σκέψη 4), και απόφαση της 19ης Μαΐου 1992, υπόθεση C-195/90, Επιτροπή κατά Γερμανίας (Συλλογή 1992, σ. I-3141).

23 — Βλ. υποσημείωση 29 κατωτέρω.

24 — Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 1960, υπόθεση 6/60, Humblet κατά Βελγίου (σχετική με το άρθρο 86 της Συνθήκης ΕΚΑΧ· Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 543)· απόφαση της 29ης Ιανουαρίου 1985, υπόθεση 231/83, Cullet (Συλλογή 1985, σ. 305, σκέψη 16)· απόφαση της 19ης Νοεμβρίου 1991, συνεκδ. υποθέσεις C-6/90 και C-9/90, Francovich κ.λπ. (Συλλογή 1991, σ. I-5357, σκέψεις 36 και 37).

έχουν εδώ σημασία, του κανονισμού 1785/81 και του κανονισμού 3300/94.

**IV — Απάντηση στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα**

26. Έστω και αν το αιτούν δικαστήριο διατύπωσε δύο χωριστά προδικαστικά ερωτήματα, μία είναι ουσιαστικά, όπως θα δείξω στη συνέχεια, η ύλη την οποία καταλαμβάνουν. Και στο ένα και στο άλλο ερώτημα, το ζήτημα είναι να οριστεί εντός ποίων ενδεχομένων ορίων τα κράτη μέλη (περιλαμβανομένων και των νεωστί προσχωρησάντων στην Ένωση) έχουν την εξουσία να ασκούν τις αρμοδιότητές τους στους ίδιους τομείς με αυτούς τους οποίους καλύπτουν οι κοινές οργανώσεις των αγορών σε κοινοτικό επίπεδο.

27. Ας δούμε από πιο κοντά το πρόβλημα. Το άρθρο 40 της Συνθήκης και η παράγωγη ρύθμιση που θεσπίζει κοινές οργανώσεις γεωργικών αγορών περιορίζουν τις αρμοδιότητες τις οποίες κάθε κράτος, που γίνεται μέλος της Ενώσεως, μπορεί να ασκεί μονομερώς, μέσω εθνικών μέτρων δυναμένων να επηρεάσουν τους σκοπούς της κοινής γεωργικής πολιτικής ή καθ' οιονδήποτε τρόπο να εμποδίσουν τη συγκεκριμένη επιδίωξη τους.

Ας εξετάσουμε τώρα τα άρθρα 137, παράγραφος 2, 145, παράγραφος 2, και 149 της Πράξεως Προσχωρήσεως. Δεν γίνεται αντιληπτόν ποια *άλλα* όρια, υφιστάμενα αυτοτελώς και επιπροσθέτως σε σχέση με εκείνα που υπέμνησα ανωτέρω, θα μπορούσαν να απορρέουν από τις διατάξεις αυτές ως προς την αρμοδιότητα που αναγνωρίζεται, στην περίπτωσή μας, στη Σουηδία ως κράτος μέλος πλέον της Ενώσεως.

28. Ας υποτεθεί ότι ο νόμος περί της ζάχαρης συνιστά όντως μεταβατικό μέτρο, υπαγορευθέν αποκλειστικώς από την ανάγκη να διευκολυνθεί η μετάβαση από το προϊσχύσαν εθνικό καθεστώς σε εκείνο που απορρέει από την εφαρμογή των κοινών οργανώσεων των αγορών, κατά την έννοια του άρθρου 149 της Πράξεως Προσχωρήσεως. Για τη θέσπιση τέτοιων μέτρων, η τελευταία αυτή διάταξη παραπέμπει — είναι αλήθεια — στην προμνησθείσα διαδικασία επιτροπής διαχειρίσεως.

Η διαδικασία όμως αυτή δεν έχει σχεδιαστεί κατά τρόπο ώστε να αποκλείει κάθε συντρέχουσα αρμοδιότητα των νέων κρατών μελών. Η διαδικασία στην οποία παραπέμπει το προμνησθέν άρθρο 149 χαρακτηρίζεται — και στον συγκεκριμένο τομέα της ζάχαρης — απλώς από σιωπηρή μεταβίβαση εξουσιών από το Συμβούλιο στην Επιτροπή και από αντίστοιχη υποχρέωση της Επιτροπής να ανακοινώνει εγκαίρως στο Συμβούλιο τα μέτρα που ενδεχομένως θεσπίζει σε διάσταση προς τη γνώμη της αρμόδιας επιτροπής διαχειρίσεως, συγκειμένης από εκπροσώπους των

κρατών μελών και προεδρευομένης από εκπρόσωπο της ίδιας της Επιτροπής [25]. Τα κράτη μέλη συμμετέχουν άλλωστε στη διαδικασία λήψεως αποφάσεως επί των μέτρων που, ανάλογα με την περίπτωση, θα θεσπιστούν τελικώς είτε από την Επιτροπή, κατόπιν γνωμοδοτήσεως της επιτροπής διαχειρίσεως, είτε από το Συμβούλιο [26]: πράγμα που καταδεικνύει ότι δεν δέχτηκαν να επεκδυθούν πλήρως των αρμοδιοτήτων τους [27].

Με άλλα λόγια, η επιβαλλόμενη χρήση της διαδικασίας του άρθρου 149 της Πράξεως Προσχωρήσεως θίγει την κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ Επιτροπής και Συμβουλίου, και όχι μεταξύ Κοινότητας και κρατών μελών. Έτσι, το εξεταζόμενο εδώ πρόβλημα δεν τίθεται με όρους διαφορετικούς από το άλλο γενικότερο πρόβλημα του ρόλου που καταλείπεται στα κράτη μέλη στους καλυπτομένους από τις κοινές οργανώσεις αγορών τομείς.

29. Αν οι παραπάνω εξηγήσεις δεν ήθελαν θεωρηθεί αρκετές, προσθέτω ότι η καταφατική απάντηση στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα αποκλείεται, ούτως ή άλλως, κατά την άποψή μου, για έναν άλλο και αποφασιστικό λόγο. Ο νόμος περί της ζάχαρης *δεν* ήταν, στην πραγματικότητα, μεταβατικό μέτρο κατά την έννοια του άρθρου 149 της Πράξεως Προσχωρήσεως. Οι εκδοθέντες από τη Σουηδία κανόνες, όπως προκύπτει από τις προπαρασκευαστικές εργασίες του νόμου, δεν επιδίωκαν, πράγματι, απλώς και μόνον την αποφυγή της εισαγωγής του εν λόγω προϊόντος στη χώρα για κερδοσκοπικούς λόγους, ούτε είχαν ως μοναδικό μέλημα την εξασφάλιση των αναγκαίων πόρων για τη χρηματοδότηση της εκποιήσεως στην εσωτερική αγορά των ποσοτήτων ζάχαρης που τυχόν θα υπερέβαιναν το κανονικό απόθεμα μεταφοράς. Η ρύθμιση, όμως, του σουηδικού νόμου θα μπορούσε να χαρακτηρισθεί ως αποσκοπούσα στη διευκόλυνση της μεταβάσεως από τα προϊσχύσαντα εθνικά καθεστώτα προς το καθεστώς της κοινής οργανώσεως αγορών, *μόνον* εάν οι σκοποί που τον ενέπνευσαν ήσαν αυτοί *και μόνον αυτοί*. Η υπόθεση όμως αυτή δεν αληθεύει.

Ο νόμος περί της ζάχαρης, αντιθέτως, είχε έναν επί πλέον και διαφορετικό σκοπό, απτόμενο της ασκήσεως της φορολογικής εξουσίας. Θέσπισε έναν φόρο επί των κερδών που θα επιτύγχαναν οι ενδιαφερόμενοι επιχειρηματίες ως αποτέλεσμα της μεταβάσεως από το καθεστώς τιμών του συστήματος εθνικής αγοράς στο κοινοτικό. Η φορολογική αυτή επιβάρυνση προβλέφθηκε για *όλες* τις ποσότητες ζάχαρης τις οποίες κατείχαν οι ενδιαφερόμενοι επιχειρηματίες στη Σουηδία στις 31 Δεκεμβρίου 1994, και όχι μόνο για εκείνες που υπερέβαιναν το κανονικό απόθεμα μεταφοράς το οποίο καθόριζε για τη Σουηδία ο κανονισμός 3300/94.

30. Θεωρώ, επομένως, ότι, σχετικά με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, οφείλω να καταλήξω ότι ένα εθνικό μέτρο όπως ο νόμος περί της ζάχαρης δεν μπορεί να θεωρηθεί ως απαγορευόμενο μεταβατικό

25 — Κατά το άρθρο 41 του κανονισμού 1785/81, στην περίπτωση αυτή, η Επιτροπή δύναται να αναβάλει την εφαρμογή των μέτρων που έχει θεσπίσει για ένα κατ' ανώτατο όριο μήνα, αφότου τα ανακοίνωσε στο Συμβούλιο, το οποίο μπορεί, από την πλευρά του, να λάβει διαφορετική απόφαση, εντός προθεσμίας πάντα ενός μηνός.

26 — Βλ. προηγούμενη υποσημείωση και σχετικό μέρος του κειμένου.

27 — Βλ. Y. Petit, «Agriculture», εν C. Gavalda-R. Kovar (dir.), *Répertoire de droit communautaire Dalloz*, Παρίσι, 1992 (έκδοση σε κινητά φύλλα, Απρίλιος 1994), τόμος I, παράγραφος 91.

μέτρο κατά την έννοια των άρθρων 137, παράγραφος 2, 145, παράγραφος 2, και 149 της Πράξεως Προσχωρήσεως.

## V — Απάντηση στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα

31. Όπως παρατήρησα ήδη [28], και το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα αφορά το αν τίθενται περιορισμοί στην εξουσία των κρατών μελών (περιλαμβανομένων και των νεωστί προσχωρησάντων στην Ένωση) να θεσπίζουν μονομερώς εθνικά μέτρα (και φορολογικής φύσεως) δυνάμενα να επηρεάσουν τους σκοπούς της κοινής γεωργικής πολιτικής ή να εμποδίσουν τη λειτουργία των μηχανισμών που υπηρετούν την επιδίωξη των σκοπών αυτών.

32. Η κοινοτική ρύθμιση που ιδρύει κοινές οργανώσεις των αγορών είναι αυτοτελής και λειτουργεί χωρίς την παρεμβολή εθνικών νόμων [29]. Έτσι, π. χ., κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, στους τομείς που διέπονται από κοινή οργάνωση των αγορών στηριζόμενη σε κοινό καθεστώς τιμών, τα κράτη μέλη χάνουν τη δυνατότητα να επεμβαίνουν μονομερώς, θεσπίζοντας εθνικές διατάξεις, στον προβλεπόμενο από την κοινή οργάνωση μηχανισμό σχηματισμού των τιμών [30].

33. Η ίδρυση κοινής οργανώσεως όμως δεν έχει κατ' ανάγκην ως αποτέλεσμα να προστατεύει τους παραγωγούς των κρατών μελών από εθνικά μέτρα — μέτρα, π. χ., φορολογικά ή προστασίας του περιβάλλοντος ή της υγείας των ζώων — έχοντα επίπτωση στη λειτουργία της ενιαίας αγοράς, στο κοινοτικό καθεστώς του οικείου προϊόντος, έστω και αν δεν επιδιώκουν ρητώς τον σκοπό αυτόν.

34. Είναι σκόπιμο να υπομνησθεί εδώ ένα νομολογιακό προηγούμενο. Στην υπόθεση Irish Creamery Milk Suppliers κ.λπ. [31], το Δικαστήριο ερμήνευσε τις κοινοτικές ρυθμίσεις περι ιδρύσεως κοινών οργανώσεων αγορών για ορισμένα γεωργικά προϊόντα, παρέχοντας έτσι στο αιτούν δικαστήριο τα αναγκαία στοιχεία για να εκτιμήσει ακριβώς αν ήταν επιτρεπτός ένας έμμεσος

28 — Βλ. παραγράφους 26 έως 28 ανωτέρω.

29 — Κατά πάγια νομολογία (βλ. απόφαση της 18ης Μαΐου 1977, υπόθεση 111/76, Van den Hazel, Συλλογή τόμος 1977, σ. 271· απόφαση της 29ης Νοεμβρίου 1978, υπόθεση 83/78, Pigs Marketing Board, Συλλογή τόμος 1978, σ. 725· απόφαση της 16ης Ιανουαρίου 1979, υπόθεση 151/78, Sukkerfabriken Nykøbing, Συλλογή τόμος 1979/1, σ. 1· απόφαση της 13ης Μαρτίου 1984, υπόθεση 16/83, Prantl, Συλλογή 1984, σ. 1299), οσάκις, δυνάμει του άρθρου 40 της Συνθήκης, η Κοινότητα εκδίδει κανονισμούς ιδρύοντες κοινή οργάνωση της αγοράς σε ορισμένο τομέα, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να απέχουν από οποιοδήποτε μέτρο παρεκκλίσεως από τους κανονισμούς αυτούς ή δυνάμενο να θίξει την αποτελεσματικότητά τους. Η αρχή αυτή εφαρμόζεται ασφαλώς και στη θέσπιση φόρων επί των γεωργικών προϊόντων (βλ., π. χ., απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 1985, υπόθεση 55/83, Ιταλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 683, σκέψη 11).

30 — Βλ. απόφαση της 23ης Ιανουαρίου 1975, υπόθεση 31/74, Galli (Συλλογή τόμος 1975, σ. 7). Όταν όμως το καθεστώς τιμών στο οποίο βασίζεται η οικεία κοινή οργάνωση αγοράς εφαρμόζεται αποκλειστικά στα στάδια της παραγωγής και του χονδρικού εμπορίου, παραμένει ανέπαφη η εξουσία των κρατών μελών να ρυθμίζουν διά νόμου τον σχηματισμό των τιμών στα στάδια του λιανικού εμπορίου και της καταναλώσεως, αρκεί να μην τίθενται σε κίνδυνο οι σκοποί και η λειτουργία της εν λόγω κοινής οργανώσεως αγοράς (βλ. απόφαση της 18ης Οκτωβρίου 1979, υπόθεση 5/79, Buys κ.λπ., Συλλογή τόμος 1979/II, σ. 559, σκέψη 18).

31 — Απόφαση της 10ης Μαρτίου 1981, συνεκδ. υποθέσεις 36/80 και 71/80 (Συλλογή 1981, σ. 735).

φόρος επί της αξίας, μειωμένου συντελεστή, τον οποίο επέβαλε η Ιρλανδική Κυβέρνηση για μερικούς μόνο μήνες. Ο φόρος εβάρυνε, στην περίπτωση εκείνη, το προϊόν κατά τον χρόνο της παραδόσεώς του προς μεταποίηση, αποθεματοποίηση ή εξαγωγή.

Τι επισήμανε, ειδικότερα, το Δικαστήριο στην υπόθεση Irish Creamery Milk Suppliers κ.λπ.; Ο αμφισβητούμενος φόρος ενέπιπτε σε μια εισοδηματική πολιτική που αποσκοπούσε στην κατανομή των φορολογικών βαρών μεταξύ των διαφόρων τμημάτων του ενεργού πληθυσμού στην Ιρλανδία, οι δε κοινές οργανώσεις αγοράς δεν εμποδίζουν, κατ' αρχήν, μια τέτοια εθνική πολιτική. Από την άλλη πλευρά, ο καθορισμός κοινών τιμών — ενδεικτικών, παρεμβάσεως ή ελαχίστων — στο πλαίσιο τέτοιων κοινών οργανώσεων δεν αποσκοπεί να εξασφαλίσει στους παραγωγούς γεωργικών προϊόντων μια καθαρή τιμή ανεξάρτητα από οποιαδήποτε επιβάρυνση επιβαλλόμενη από τις εθνικές φορολογικές αρχές [32].

Βάσει των σκέψεων αυτών, το Δικαστήριο απέρριψε τον ισχυρισμό ότι η έκδοση ενός μέτρου όπως ο ιρλανδικός προσωρινός φόρος αποτελούσε, αυτή καθαυτή, παράνομη ανάμειξη του εσωτερικού νόμου στην κοινή οργάνωση των αγορών [33].

35. Το Δικαστήριο διατύπωσε, όμως, στην υπόθεση Irish Creamery Milk Suppliers κ.λπ. — πέραν του προαναφερθέντος — και ένα άλλο κριτήριο, που πρέπει επίσης να υπομνησθεί. Ασχέτως της επιπτώσεώς τους στο εισόδημα των παραγωγών γεωργικών προϊόντων της χώρας, τα μέσα που χρησιμοποιούνται εις εφαρμογήν μιας εθνικής εισοδηματικής πολιτικής αφορώσας, μεταξύ άλλων, και τους εν λόγω παραγωγούς δεν πρέπει να θεωρούνται πάντα θεμιτά: συγκεκριμένα, τα μέσα αυτά προσκρούουν στο κοινοτικό δίκαιο, όταν οδηγούν σε παρακώλυση της λειτουργίας των μηχανισμών τους οποίους χρησιμοποιούν οι διάφορες κοινές οργανώσεις αγορών για την επίτευξη των σκοπών τους. Οι μηχανισμοί αυτοί — διευκρίνισε το Δικαστήριο — «έχουν ουσιαστικά ως σκοπό την επίτευξη ενός επιπέδου τιμών στα στάδια της παραγωγής και του χονδρικού εμπορίου, για τον σχηματισμό του οποίου λαμβάνονται ταυτόχρονα υπόψη τα συμφέροντα του συνόλου της κοινοτικής παραγωγής στον οικείο τομέα και τα συμφέροντα των καταναλωτών και που εξασφαλίζει τον εφοδιασμό, χωρίς να προκαλεί υπερπαραγωγή».

Το εθνικό δικαστήριο θα πρέπει, κατά συνέπεια, να αξιολογήσει τα αποτελέσματα τα οποία παράγει το τέλος του οποίου αμφισβητείται εδώ η επιβολή, ιδίως όταν το στάδιο της διανομής των γεωργικών προϊόντων στο οποίο επιβάλλεται ο φόρος συμπίπτει ουσιαστικά με το στάδιο το οποίο λαμβάνει υπόψη η ισχύουσα στον οικείο τομέα κοινή οργάνωση των αγορών. Η φορολογική επιβάρυνση καθίσταται παράνομη υπό το πρίσμα του κοινοτικού δικαίου, αν έχει ως αποτέλεσμα να παρακωλύει τη λειτουργία των προβλεπομένων από τις εν λόγω οργανώσεις μηχανισμών, «ασκ[ώντας] αισθητή επίδραση, έστω και χωρίς πρόθεση, στο επίπεδο των τιμών της εθνικής αγοράς στα ίδια στάδια ή στον εφοδιασμό της αγοράς αυτής».

32 — Αυτόθι, σκέψεις 13 και 14. Πράγματι, αφενός μεν, κατά το άρθρο 39, παράγραφος 2, στοιχείο γ', πρέπει, κατά την εκπόνηση της κοινής γεωργικής πολιτικής, να λαμβάνεται υπόψη «το γεγονός ότι στα κράτη μέλη η γεωργία αποτελεί έναν τομέα στενά συνδεδεμένο με το σύνολο της οικονομίας», αφετέρου δε, από τη διατύπωση της παραγράφου 1, στοιχείο β', της ίδιας διατάξεως προκύπτει ότι η αύξηση του ατομικού εισοδήματος των απασχολουμένων στη γεωργία θεωρείται ότι είναι, κατά κύριο λόγο, αποτέλεσμα των διαρθρωτικών μέτρων για την αύξηση της παραγωγικότητας που περιγράφονται στο στοιχείο α'.

33 — Αυτόθι, σκέψη 14.

Κατά την έρευνά του, το εθνικό δικαστήριο καλείται να λάβει υπόψη όχι μόνο τον συντελεστή και τη διάρκεια του φόρου, αλλά και την κατάσταση της οικείας αγοράς και το πλήθος των γεωργικών προϊόντων που επιβαρύνονται με τον φόρο. Πράγματι, κατά την απόφαση Irish Creamery Milk Suppliers κ.λπ., ενώ «μια επιβάρυνση μικρής διάρκειας, που πλήττει μεγάλο αριθμό προϊόντων, μπορεί να είναι ουδέτερη υπό την έννοια ότι δεν επιφέρει μεταβολή της δομής της γεωργικής πολιτικής[, μια επιβάρυνση που] ωθεί τους παραγωγούς να αντικαταστήσουν εν μέρει την παραγωγή των προϊόντων στα οποία επιβάλλεται με την παραγωγή άλλων προϊόντων στα οποία δεν επιβάλλεται (...) κινδυνεύει να προκαλέσει νόθευση σε πολλές αγορές» [34].

36. Ούτε, όμως, η παραπεμπτική διάταξη, ούτε το προφορικό στάδιο της παρούσας διαδικασίας προσκόμισαν αριθμητικά στοιχεία από τα οποία να μπορεί να συναχθεί ότι το τέλος επί της ζάχαρης επενέργησε κατά τέτοιο τρόπο ώστε να πλήξει τους σκοπούς και τη λειτουργία της κοινής οργανώσεως αγοράς, κατά τον προεκτιθέμενο τρόπο.

Κανένα τέτοιο αποτέλεσμα δεν στοιχειοθετείται με βάση το σύνολο των εγγράφων που υποβλήθηκαν στην εξέταση του Δικαστηρίου. Το αμφισβητούμενο φορολογικό μέτρο επιδίωκε ασφαλώς, μεταξύ άλλων σκοπών, και την εξασφάλιση εσόδων υπέρ του σουηδικού δημοσίου ταμείου, και προφανώς επηρέασε σημαντικά το εισόδημα των παραγωγών γεωργικών προϊόντων της χώρας· δεν φαίνεται όμως να άσκησε αισθητή επίδραση, έστω και μεταβατικά, στο επίπεδο των τιμών ή στον εφοδιασμό της αγοράς της ζάχαρης [35].

37. Ούτε μπορεί να υποστηριχθεί ότι το επίδικο τέλος επέφερε, όπως ισχυρίζεται η Danisco, εξουδετέρωση των αποτελεσμάτων της Πράξεως Προσχωρήσεως και της κοινής οργανώσεως της αγοράς της ζάχαρης. Η αύξηση των «θεσμικών» τιμών και της αγοραίας τιμής, ως συνέπεια της εισόδου της Σουηδίας στην Ένωση, επιβεβαιώθηκε επακριβώς.

38. Και όχι μόνον αυτό. Οικονομικό αποτέλεσμα του νόμου περί της ζάχαρης ήταν απλώς η *εφ' άπαξ* απορρόφηση τμήματος, σημαντικού έστω, των εισπράξεων τις οποίες πραγματοποίησαν η Danisco και οι λοιποί ενδιαφερόμενοι Σουηδοί παραγωγοί γεωργικών προϊόντων από την πώληση των προϊόντων τους, στο πλαίσιο της συνήθους λειτουργίας των νόμων της αγοράς και του συστήματος κοινών τιμών. Ας σκεφθούμε το στοιχείο αυτό. Το βαλλόμενο στην κύρια δίκη μέτρο εμφανίζει περισσότερες από μία ομοιότητες με εκείνο που είχε υποβληθεί στην κρίση του Δικαστηρίου στην περίπτωση της προσωρινής αυξήσεως του δανικού εγγείου φόρου επί των γεωργικών ιδιοκτησιών [36].

34 — Αυτόθι, σκέψεις 15 έως 20.

35 — Σημειωτέον ότι, κατά την ίδια την Danisco, η οφειλόμενη στο τέλος επί της ζάχαρης διατάραξη της κοινής οργανώσεως αγοράς κατέληγε σε μερική «απαλλοτρίωση»: i) του αντιτίμου της πωλήσεως της ζάχαρης που παρήχθη κατά την περίοδο εμπορίας 1994/95 με τις τιμές τις οποίες καθόριζε η κοινοτική νομοθεσία που κατέστη εφαρμοστέα, προς βλάβην τόσο των Σουηδών σακχαροβιομηχάνων (ήτοι της ίδιας της Danisco) όσο και των τευτλοπαραγωγών, και ii) της επιστροφής των εξόδων αποθεματοποιήσεως τα οποία επίσης εβάρυναν την Danisco βάσει του άρθρου 8 του κανονισμού 1785/81.

36 — Βλ. απόφαση της 26ης Οκτωβρίου 1983, υπόθεση 297/82, Samvirkende danske Landboforeninger (Συλλογή 1983, σ. 3299).

39. Αυτή η αύξηση φόρου ίσχυσε μόνο για το έτος 1980. Την επέβαλε η Δανική Κυβέρνηση κατόπιν της υποτιμήσεως της δανικής κορώνας (που αποφασίστηκε στο πλαίσιο της γενικότερης οικονομικής πολιτικής) και, κατ' επέκταση, της αντιπροσωπευτικής τιμής της δανικής κορώνας σε σχέση προς το ECU, που χρησιμοποιείται κατά την εφαρμογή της κοινής γεωργικής πολιτικής. Με τη μεταβολή της αντιπροσωπευτικής αυτής τιμής μετατροπής, η Δανική Κυβέρνηση επιδίωκε να αποφύγει τη θέσπιση νομισματικών εξισωτικών ποσών.

Ειδικότερα, ο βαλλόμενος τότε έγγειος φόρος είχε ως φορολογική βάση την έγγειο αξία, καθοριζόμενη βάσει γενικής εκτιμήσεως της αγοραίας αξίας του αγροτεμαχίου και χωρίς να λαμβάνεται υπόψη το μέγεθος ή η φύση της όντως πραγματοποιουμένης γεωργικής παραγωγής. Ο φόρος αυτός είχε ως σκοπό να αντισταθμίσει την αύξηση των γεωργικών τιμών, εκφρασμένων σε δανικές κορώνες, και τη συνακόλουθη αισθητή αύξηση των εισοδημάτων του συνόλου της εθνικής γεωργικής παραγωγής, που θα προήρχοντο λόγω της προμνησθείσας υποτιμήσεως της αντιπροσωπευτικής τιμής μετατροπής.

Το δε Δικαστήριο, έχει σημασία να υπομνησθεί, έκρινε ένα εσωτερικό φορολογικό μέτρο, σαν το περιγραφέν, συμβιβαστό με το κοινοτικό δίκαιο, εφόσον τουλάχιστον δεν ασκούσε σημαντική επίδραση στο επίπεδο των τιμών ή — μέσω μετατροπής των δομών των γεωργικών εκμεταλλεύσεων — στη φύση και την ποσότητα του εφοδιασμού των αγορών [37].

40. Αυτά τα κριτήρια εκτιμήσεως, που έχουν ήδη τεθεί από τη νομολογία, μπορούν βασίμως να χρησιμοποιηθούν στην παρούσα περίπτωση του σουηδικού τέλους επί της ζάχαρης. Το μέτρο είχε βραχύτατη διάρκεια, χωρίς καν να εντάσσεται σε κάποια γενικότερη εθνική εισοδηματική πολιτική, αλλά σκοπό είχε απλώς να φορολογήσει *εφ' άπαξ* συγκεκριμένη υπεραξία: εκείνη που θα «κέρδιζαν κοιμώμενοι», λόγω της προσχωρήσεως, η Danisco και οι Σουηδοί τευτλοπαραγωγοί, δηλαδή ο γεωργικός πληθυσμός σε έναν τομέα που χαρακτηριζόταν από σημαντική διαφορά μεταξύ «θεσμικών» και αγοραίων τιμών, εθνικών και κοινοτικών. Όχι τυχαία, το ύψος του τέλους επί της ζάχαρης είχε καθοριστεί κατά τρόπον ώστε να ισοδυναμεί με την αύξηση της αγοραίας τιμής που επιτεύχθηκε ως συνέπεια της εισόδου της Σουηδίας στην Ένωση.

Κατά την άποψή μου, το τέλος επί της ζάχαρης, καταλήγοντας — όπως η ίδια η Danisco επισήμανε — σε «απαλλοτρίωση» προσδοκωμένου κέρδους, όχι μόνο δεν παρήγαγε, αλλά και εκ των πραγμάτων δεν θα *μπορούσε καν* να παραγάγει αποτελέσματα στρεβλώνοντα ή διαταράσσοντα την αγορά της ζάχαρης, επιφέροντας μεταβολές στο επίπεδο των τιμών ή των προσφερομένων στην αγορά ποσοτήτων του προϊόντος.

37 — Αυτόθι, σκέψεις 10 έως 16.

Το τέλος επί της ζάχαρης, με άλλα λόγια, είναι απολύτως ουδέτερο, ως προς την πιθανή επίπτωση που θα μπορούσε να έχει στη λειτουργία της κοινής γεωργικής πολιτικής του τομέα. Δεν έχουμε να αντιμετωπίσουμε εδώ κάποιον φόρο που θα μπορούσε εύλογα να προκαλέσει μεταβολές στη δομή της γεωργικής παραγωγής ή να ωθήσει τους ενδιαφερομένους παραγωγούς να αντικαταστήσουν μερικώς την παραγωγή ζάχαρης με άλλα εμπορεύματα μη υποκείμενα σε τέλος ή, κατά συνέπεια, να επιφέρει συνακόλουθες στρεβλώσεις σε διάφορες αγορές.

Κατόπιν τούτου, επίσης αποκλείεται κατ' ανάγκην η πιθανότητα ο εθνικός φόρος να παρακωλύει, ως εκ των αποτελεσμάτων του, τη λειτουργία των μηχανισμών που καθιερώνονται με την κοινή οργάνωση αγοράς.

41. Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να εκτιμήσει εάν και κατά πόσον το επίδικο στην κύρια δίκη εθνικό τέλος επέφερε συγκεκριμένα αποτελέσματα όπως τα προαναφερθέντα [38]. Θεωρώ πάντως ότι, κάνοντας χρήση της ευχέρειας κρίσεως που το ίδιο το Δικαστήριο έχει αναγνωρίσει [39], μπορώ να σας προτείνω να αποφανθείτε απ' ευθείας επί των αποτελεσμάτων ενός εθνικού φόρου όπως ο αμφισβητούμενος στην κύρια δίκη.

42. Κατόπιν τούτου, η απάντηση στο δεύτερο ερώτημα του Länsrätten απορρέει αβίαστα από τις προαναπτυχθείσες σκέψεις. Σύμφωνα με όσο διευκρινίστηκαν, πρέπει να αναγνωρισθεί ότι μια εσωτερική φορολογική επιβάρυνση, με τα χαρακτηριστικά του σουηδικού τέλους επί της ζάχαρης, συμβιβάζεται με το κοινοτικό δίκαιο.

## VI — Πρόταση

Υπό το πρίσμα των προαναπτυχθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα του Länsrätten ως εξής:

«Η Πράξη περί Προσχωρήσεως της Αυστρίας, της Φινλανδίας και της Σουηδίας, και ειδικότερα τα άρθρα 137, παράγραφος 2, 145, παράγραφος 2, και 149

38 — Βλ., μεταξύ άλλων, αυτόθι, σκέψη 17.

39 — Βλ. απόφαση της 13ης Δεκεμβρίου 1983, υπόθεση 222/82, Apple and Pear Development Council (Συλλογή 1983, σ. 4083, σκέψη 31), όπου δεχθήκατε ότι, «[μ]ολονότι εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να εκτιμήσει αν και κατά πόσο η επιβάρυνση για την οποία καλείται να αποφανθεί έχει επιφέρει πράγματι τέτοια αποτελέσματα, πρέπει πάντως να σημειωθεί ότι *κατά γενικό κανόνα* επιβάρυνση, το προϊόν της οποίας χρησιμοποιείται κατ' ουσίαν για διαφημιστικά δημοσιεύματα, τα οποία σε διαφορετική περίπτωση θα έπρεπε να χρηματοδοτήσουν οι ίδιοι οι παραγωγοί, δεν είναι δυνατόν να συνεπάγεται τέτοια αποτελέσματα» (η υπογράμμιση δική μου).

αυτής, έχει την έννοια ότι η εκ μέρους ενός νεωστί προσχωρήσαντος κράτους μέλους επιβολή φόρου επί της κανονικής μεταβατικής αποθεματοποιήσεως της ζάχαρης, όπως το τέλος που επέβαλε ο σουηδικός νόμος περί του τέλους αποθεματοποιήσεως, όπως τροποποιήθηκε, δεν συνιστά απαγορευόμενο μεταβατικό μέτρο.

Η ρύθμιση της κοινής οργανώσεως της αγοράς της ζάχαρης, και ειδικότερα τα άρθρα 39 και 40 της Συνθήκης ΕΚ, ο κανονισμός (ΕΟΚ) 1785/81 του Συμβουλίου και ο κανονισμός (ΕΚ) 3300/94 της Επιτροπής, έχει την έννοια ότι η εκ μέρους ενός νεωστί προσχωρήσαντος στην Ευρωπαϊκή Ένωση κράτους μέλους επιβολή εθνικού φόρου επί της αποθεματοποιήσεως προϊόντος — το οποίο χαρακτηρίζεται από την προϋφιστάμενη της προσχωρήσεως σημαντική διαφορά μεταξύ "θεσμικών" και αγοραίων τιμών, εθνικών και κοινοτικών — δεν είναι, αυτή καθαυτή, ασυμβίβαστη με το κοινοτικό δίκαιο, εφόσον το εν λόγω φορολογικό μέτρο, βραχύτατης διάρκειας, αφενός μεν αποσκοπεί στην *εφ' άπαξ* φορολόγηση της υπεραξίας την οποία προσποριζονται οι ενδιαφερόμενοι παραγωγοί γεωργικών προϊόντων ως αποτέλεσμα και μόνον της προσχωρήσεως, αφετέρου δε το ύψος του καθορίζεται κατά τρόπον ώστε να ισοδυναμεί με την αύξηση της αγοραίας τιμής που επέρχεται ως συνέπεια της προσχωρήσεως.»